

ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СКЛАДОВА ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

**Kramar Iryna, PhD (Economics), Associate Professor
Oleksiy Maria, Master**

ECONOMIC SYSTEM AS A DEFINING COMPONENT OF THE STATE POLICY

Економічна система є сукупність взаємопов'язаних і певним чином упорядкованих елементів економіки. Під економічною системою розуміється реальна, національна економіка, тобто економіка окремої країни з її внутрішньогалузевої структурою, фірмами, підприємствами, домашніми господарствами. Всі виробничо-господарські осередки, всі галузі народного господарства міцно, стійко пов'язані між собою процесами поділу праці та обміну.

В останні століття у світі діяли різні типи економічних систем: дві ринкові системи, в яких домінує ринкове господарство, – ринкова економіка вільної конкуренції (чистий капіталізм) і сучасна ринкова економіка (сучасний капіталізм) і дві неринкові системи – традиційна і адміністративно-командна.

У рамках тієї чи іншої економічної системи існують різноманітні моделі економічного розвитку окремих країн і регіонів.

Існує три основних види економічних систем:

Адміністративно-командна економічна система – це спосіб організації економічного життя, при якому капітал і земля перебувають у власності держави, а розподіл обмежених ресурсів здійснюється за вказівками центральних органів управління та відповідно до планів.

Ринкова система – це спосіб організації економічного життя, при якому капітал і земля перебувають у приватній власності, а розподіл ресурсів, виробництво, обмін і споживання товарів і послуг здійснюються на основі попиту і пропозиції. Ринкова економіка спирається на принципи свободи підприємництва і вибору.

Змішана економічна система – політико-економічна концепція соціально-ринкового господарства спрямована на синтез гарантованої правовою державою свободи, економічної свободи (яка через неподільність свободи розглядається як необхідна складова вільного порядку взагалі) і ідеалами соціальної держави, пов'язаними з соціальною захищеністю і соціальною справедливістю. Це поєднання цілей – свободи і справедливості – відображається в понятті «соціально ринкове господарство» [1].

Кожна із систем має свої плюси та мінуси, важливою категорією в даний час для типу економіки є вміння пристосовуватися, модифікуватися, швидко реагувати на зміни, такими якостями володіє ринкова економіка.

Крім існуючих великих систем, в кожній з них існують свої національні моделі організації господарства, так як країни відрізняються історією, рівнем економічного розвитку, соціальними та національними умовами. Так, в адміністративно-командній системі існували радянська модель, китайська та ін У сучасній капіталістичній системі також існують різні моделі.

Американська модель побудована на системі всебічного заохочення підприємницької активності, збагачення найбільш активної частини населення. Малозабезпеченим групам створюється прийнятний рівень життя за рахунок часткових пільг і допомог. Завдання соціальної рівності тут взагалі не ставиться. Ця модель заснована на високому рівні продуктивності праці та масової орієнтації на досягнення особистого успіху. Оскільки Україна взяла курс на децентралізацію всіх сфер життя це в першу чергу стосуватиметься економіки, американська модель підходить якнайкраще через те що малий і середній бізнес в Україні потрібно розвивати з особливим наголосом, адже це безпосереднє поповнення бюджету на прикладі цієї моделі яскраво відображаються позитивні тенденції.

Японська модель характеризується певним відставанням рівня життя населення (в тому числі рівня заробітної плати) від зростання продуктивності праці. За рахунок цього досягається зниження собівартості продукції і різке підвищення її конкурентоспроможності на світовому ринку.

Шведська модель відрізняється сильною соціальною політикою, спрямованої на скорочення майнової нерівності за рахунок перерозподілу національного доходу на користь найменш забезпечених верств населення. Така модель отримала назву «функціональна соціалізація», при якій функція виробництва лягає на приватні підприємства, які діють на конкурентній ринковій основі, а функція забезпечення високого рівня життя (включаючи зайнятість, освіта, соціальне страхування) і багатьох елементів інфраструктури (транспорт, НДДКР) – на державу. Для України буде цікавою в перспективі, коли запрацюють умови децентралізації стабільні надходження до бюджету забезпечать сильну соціальну політику [2].

Отже, для України важливим етапом для розвитку економіки запроваджувати нові технології та збільшувати продуктивність, а з іншого боку – поглиблювати переробку. Це необхідно для підтримки лідируючих позицій у світі. Від сировинного типу Україна має переходити на виробництво українського національного продукту, який є екологічним, Україні важливо підтримувати експортний потенціал у агросекторі, розширювати ринки.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: основні поняття та категорії: Навч. посібник / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич. – К.: Знання, 2006.
2. Гутник В. Моделі соціально-економічного розвитку Західної Європи / В. Гутник // Суспільство і економіка. – 2000. – № 2.

УДК 33.01

Кудлак Віталій, к.е.н., доцент
*Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя,
м. Тернопіль, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

Kudlak Vitaliy, PhD (Economics), Associate Professor

PECULIARITIES OF FORMATION PROFESSIONAL ECONOMIC SCIENCE IN UKRAINE

Центром формування і розвитку професійної економічної науки в Україні були університети. У першій половині XIX ст. в тій частині України, що перебувала у складі Російської імперії, існували два університети - Харківський (засн. 1805 р.) та Київський (засн. 1834 р.).

Фундатор Харківського університету В.Н. Каразін – помітна постать в національній економічній думці. Його праці на економічну тематику стосувались, перш за все, вирішення практичних соціально-економічних проблем, як і в більшості суспільних діячів цього часу. Він акцентував увагу на свободі вітчизняного підприємництва та дотримувався думки про необхідність ліквідації общин; в селянському питанні. Погляди В.Н. Каразіна відповідали основним тенденціям ліберально-економічної думки у країні на той час. Одним з основних досягнень В.Н. Каразіна стало заснування в 1805 році Харківського університету.

Політична економія викладалась від початку існування Харківського університету, спершу на кафедрі цивільного права, юридичного факультету, а у 1835 р. була відкрита кафедра політичної економії. У зв'язку з відсутністю вітчизняних фахівців спочатку для викладання були запрошенні німецькі фахівці Йозеф Ланг та Людвіг Гайнріх фон Якоб, які дотримувалися ідей видатного вченого-економіста А. Сміта та одними з перших сприяли поширенню його вчення в Україні. Їхнє запрошення для викладання у Харківському університеті вкотре підтверджує той факт, що українські вищі навчальні заклади знаходились в загальному руслі розвитку економічної науки. Крім того, таким чином майбутні випускники мали можливість безпосереднього наукового контакту з